Vastaus valtuustoaloitteeseen, Lasten ja nuorten väkivallan ehkäisyn ja oppilashuollon vahvistaminen seuraavalla HYTE-kaudella, AV 3.11.2025

Keski-Pohjanmaan aluehallitus 26.10.2026 § 232

Valmistelija

Toimialuejohtaja Piia Kurikkala, piia.kurikkala(at)soite.fi, yhteistyöjohtaja Minna Lönnbäck, minna.lonnback(at)soite.fi

Hallintosääntö 143 § Valtuutettujen aloitteet

Hallintosäännön 143 §:n mukaan valtuutettu voi jättää aluevaltuustossa aloitteita seuraavan säännön mukaisesti:

Kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita hyvinvointialueen toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa. Aloite annetaan puheenjohtajalle kirjallisesti tai sähköisesti. Sähköisessä kokouksessa aloite lähetetään sähköisesti kokouksen puheenjohtajan ilmoittamalla tavalla.

Aloite on, sitä enempää käsittelemättä, lähetettävä aluehallituksen valmisteltavaksi. Aluevaltuusto voi päättää, että aloitteessa tarkoitetun asian valmistelusta käydään lähetekeskustelu.

Aluevaltuutettu Tuija Leivo-Rintakorpi on 3.11.2025 jättänyt valtuustoaloitteen Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen lasten ja nuorten väkivallan ehkäisystä ja opiskeluhuollon vahvistamisesta seuraavalla HYTE-suunnittelukaudella.

Aloite oheismateriaalina.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen toimenpiteet lasten ja nuorten väkivallan ehkäisyyn ja oppilashuollon vahvistamiseen.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelma on hyväksytty aluevaltuustossa 25.5.2026. Hyvinvointisuunnitelmassa on asetettu yhtenä päätavoitteena lapsille ja nuorille: Lasten ja nuorten luottamus palveluihin ja ympäristöön vahvistuu sekä fyysiset ja digitaaliset ympäristöt ovat turvallisempia. Asia on avattu Hyvinvointisuunnitelmassa välitavoitteiden, toimenpiteiden, vastuutahojen ja toimenpidemittareiden osalta.

Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen henkilöstömitoitukset perustuvat oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin. Yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 oppilasta tai opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 oppilasta tai opiskelijaa. Palvelujen tulee olla helposti saavutettavissa, ja ne tulee järjestää ensisijaisesti oppilaitoksessa. Soitessa jokaiselle koululle on nimetty koulukuraattori. Lisäksi vastaaville koulukuraattoreille on

määritelty koulut ja oppilaitokset, joiden käytettävissä heidän palvelunsa ovat. Kuraattorivakanssit ovat täytettyinä, ja henkilöstömäärä vastaa nykyistä oppilas- ja opiskelijamäärää. Kiireellisessä asiassa mahdollisuus keskusteluun järjestetään samana tai seuraavana työpäivänä ja kiireettömässä asiassa viimeistään seitsemäntenä työpäivänä. Pitkien poissaolojen aikana palvelun jatkuvuutta varmistetaan vastaavien koulukuraattorien ja johtavan koulukuraattorin tuella.

Koulupsykologipalvelujen saatavuudessa on ollut alueellisia eroja, sillä osa vakansseista on ollut täyttämättä ja erityisesti jokilaaksojen alueelle on ollut vaikeaa rekrytoida omia koulupsykologeja. Rekrytoinneissa on kuitenkin edistytty, mikä on parantanut palvelujen saatavuutta ja vähentänyt ostopalvelujen tarvetta. Koulupsykologien suunnitelmallista ja säännöllistä rekrytointia jatketaan, jotta riittävä oma henkilöstöresurssi voidaan turvata mahdollisimman yhdenvertaisesti koko hyvinvointialueella.

Psykologipalvelujen saatavuuden, resursoinnin ja alueellisen yhdenvertaisuuden seurantaa vahvistetaan yhtenäisellä seurantamallilla. Seurannassa huomioidaan oppilas- ja opiskelijamäärät, henkilöstöresurssit, suora koulukohtainen ja konsultatiivinen vastuu, ostopalveluna toteutettu työpanos, toteutuneet asiakaskäynnit. Seurantatietoa hyödynnetään palvelujen arvioinnissa, kehittämisessä, resurssin kohdentamisessa ja tiedolla johtamisessa.

Soitessa on käytössä useita toimintamalleja, joilla vahvistetaan lasten ja nuorten tuen tarpeiden varhaista tunnistamista ja perheiden oikea-aikaista tukea. Vuoden 2026 alussa käynnistyneessä, koko Soiten alueella toimivassa lapsiperheiden palveluohjauksessa työskentelee sekä sosiaali- että terveydenhuollon ammattilaisia. Palveluohjauksessa käsitellään myös niiden lasten ja nuorten uudet lastensuojeluilmoitukset, joilla ei vielä ole sosiaalihuoltolain tai lastensuojelulain mukaista asiakkuutta. Näin tuen tarve voidaan arvioida ja tarvittavat palvelut käynnistää mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Keväällä 2026 koko Soiten alueella otettiin käyttöön yhdennetyn lastensuojelutyön malli. Siinä samat työntekijät voivat vastata lapsen ja perheen palveluprosessista palvelutarpeen arvioinnista sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin ja tarvittaessa lastensuojeluun saakka. Toimintamalli vahvistaa työskentelyn jatkuvuutta ja vähentää työntekijöiden vaihtumista. Samalla se tukee pitkäjänteistä yhteistyötä koulujen, varhaiskasvatuksen, järjestöjen, seurakuntien ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa.

Resursseja kohdennetaan myös lasten ja nuorten perustason mielenterveys- ja riippuvuuspalveluihin. Tavoitteena on tunnistaa tuen tarve varhain sekä sujuvoittaa palveluohjausta ja hoidon tarpeen arviointia. Palveluissa hyödynnetään porrastettuja

palvelumalleja, ohjattua omahoitoa ja psykososiaalisia menetelmiä. Oikea-aikaisella perustason tuella ehkäistään ongelmien vaikeutumista ja vähennetään raskaampien palvelujen tarvetta.

Varhaisen tuen ja ehkäisevien palvelujen kehittämistä vahvistetaan lisäksi Tueksi sinulle- ja Voimaa vanhemmuudesta -hankkeilla. Opiskeluhuollossa toteutetaan yksilökohtaisen tuen rinnalla yhteisöllistä ja ehkäisevää työtä. Kuraattorit järjestävät yhdessä koulujen muiden toimijoiden kanssa muun muassa kaveri-, tunne- ja tunnesäätelytaitoihin liittyvää toimintaa.

Myös henkilöstön osaamista vahvistetaan. Soitessa koulutetaan lähisuhdeväkivaltatyön avainhenkilöitä, jotka tukevat väkivallan varhaista tunnistamista ja puheeksiottoa sekä vahvistavat henkilöstön osaamista eri palveluissa. Barnahus-toimintamallin ohjeet ja perehdytysmateriaalit tukevat ammattilaisia lapsiin ja nuoriin kohdistuvan fyysisen ja henkisen väkivallan, seksuaaliväkivallan sekä hoidon laiminlyönnin tunnistamisessa ja tilanteisiin puuttumisessa.

Jatkossa resursseja kohdennetaan edelleen varhaiseen tunnistamiseen, matalan kynnyksen tukeen ja perheiden oikea-aikaisiin palveluihin. Lapsiperheiden palveluohjausta ja yhdennetyn lastensuojelutyön mallia vakiinnutetaan ja niiden toimivuutta kehitetään. Lasten ja nuorten perustason mielenterveys- ja riippuvuuspalveluissa vahvistetaan varhaista tukea, palveluohjausta, hoidon tarpeen arviointia ja vaikuttavien psykososiaalisten menetelmien käyttöä. Samalla kehitetään opiskeluhuollon yhteisöllistä ja ehkäisevää työtä sekä vahvistetaan yhteistyötä oppilaitosten, kuntien, järjestöjen ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa.

Resurssien kohdentumista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan osana palvelujen johtamista ja kehittämistä. Seurantatiedon avulla arvioidaan, kohdentuvatko palvelut riittävän varhain ja yhdenvertaisesti sekä vähentävätkö toteutetut toimenpiteet raskaampien palvelujen tarvetta.

Lasten ja nuorten alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2026–2029 on asetettu tavoitteeksi lasten, nuorten ja perheiden fyysisen, psyykkisen ja digitaalisen turvallisuuden vahvistuminen sekä lasten ja nuorten kiusaamis-, väkivalta- ja häirintäkokemusten vähentyminen. Toimenpiteisiin sisältyvät varhainen puuttuminen, väkivallan tunnistamisen ja siihen puuttumisen toimintamallit, Barnahus-malli, Ankkuri-toiminta sekä yhteistyö poliisin, kuntien, oppilaitosten ja muiden toimijoiden kanssa.

Tavoitteiden toteutumista seurataan muun muassa lasten ja nuorten fyysisen uhan, fyysisen väkivallan, koulukiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän kokemuksia kuvaavilla kansallisilla

indikaattoreilla. Lisäksi seurataan väkivallan puheeksiottoa, väkivallan kartoituslomakkeiden hyödyntämistä, toteutuneita koulutuksia, verkostoyhteistyötä, toimintamallien alueellista käyttöönottoa sekä tiedolla johtamisen kehittämistoimenpiteitä.

Opiskeluhuollon palveluihin pääsyä ja lakisääteisten määräaikojen toteutumista seurataan osana alueellista seurantamallia. Kuraattori- ja psykologipalvelujen saatavuudesta, henkilöstöresursseista, toteutuneista asiakaskäynneistä ja palveluun pääsyn määräajoista muodostetaan nykyistä yhdenmukaisempi ja vertailukelpoisempi tietopohja.

Johtamista ja toimijoiden välistä yhteistyötä vahvistetaan yhteisövaikuttavuuden rakenteella, johon kuuluvat paikalliset arkitiimit, seudullinen johtotiimi ja yhteisövaikuttavuuden johtoryhmä. Tavoitteena on yhteinen tilannekuva, jaetut seurantamittarit, toisiaan tukevat toimenpiteet ja jatkuva vuorovaikutus. Oppilaitosten henkilöstön kanssa käytävää vuoropuhelua jatketaan, ja yhteistyötapaamisia pyritään järjestämään kattavasti alueen eri kunnissa.

Lasten ja nuorten väkivaltakokemusten seuranta kytketään alueellisen hyvinvointisuunnitelman ja opiskeluhuoltosuunnitelman toimeenpanoon. Toimenpiteiden toteutumisesta ja seurantamittareiden kehityksestä raportoidaan aluevaltuustolle osana hyvinvointikertomuksen säännöllistä seurantaa. Opiskeluhuollon palveluihin pääsyä raportoidaan osavuosikatsauksien ja tilinpäätöskertomuksen yhteydessä.

Päätösehdotus

Aluehallitus päättää esittää aluevaltuustolle, että se merkitsee aloitteeseen laaditun vastauksen tiedoksi.

Päätös

Aluehallitus päätti esittää aluevaltuustolle, että se merkitsee aloitteeseen laaditun vastauksen tiedoksi.

Keski-Pohjanmaan aluevaltuusto 9.11.2026
1051/00.02.01/2025

Liite Valtuustoaloite

Päätösehdotus

Aluehallituksen esityksen mukaisesti aluevaltuusto merkistee aloitteeseen laaditun vastauksen tiedoksi.

Päätös